

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

SUMMARIA SOCIALIA

Välisajakirjades ilmunud sotsioloogia-, majandus- ja poliitikaalaste kirjutiste tutvustusi

2012 : 2

<http://www.nlib.ee/summaria-socialia/>

E-post: Mai.Voormann@nlib.ee

SISUKORD

VALIK ÜLEVAATEID VÄLISAJAKIRJANDUSES ILMUNUD ARTIKLITEST MUUTUSTEST SOTSIAALSES RUUMIS	
Masso, Anu. Rethinking of social space: generational and ethnic differences in Estonia. 2	
VARIMAJANDUSEST BALTI RIIKIDES	
Putniņš, Tālis J.; Sauka, Arnis. Size and determinants of shadow economies in the Baltic States.....	3
PARTEI LIIKMESUSE VÄHENEMISEST EUROOPAS	
Biezen, Ingrid van; Mair, Peter; Poguntke, Thomas. Going, going ... gone? The decline of party membership in contemporary Europe.....	4
VALIK ARTIKLEID VÄLISAJAKIRJANDUSEST	
EUROOPA LIIT.....	6
POLIITILISED PROTSESSID.....	6
MAAILMAPOLIITIKA.....	9
JULGEOLEKUPOLIITIKA.....	11
VENEMAA.....	12
KODANIKUÜHISKOND.....	13
MAJANDUSPOLIITIKA.....	13
PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA.....	17
KOHALIKUD OMAVALITSUSED.....	17
HARIDUSPOLIITIKA.....	17
TEADUSPOLIITIKA.....	18
RAHVASTIKUPOLIITIKA.....	18
SOTSIAALPOLIITIKA.....	19
SOTSIAALNE EBAVÕRDSUS.....	19
TÖÖPOLIITIKA.....	19
SOOLINE VÕRDÕIGUSLIKKUS.....	20
SOO-UURINGUD.....	20
MEEDIA.....	21

MUUTUSTEST SOTSIAALSES RUUMIS

Masso, Anu. Rethinking of social space: generational and ethnic differences in Estonia // Geopolitics. Vol. 16 (2011), no. 4. p. 902-925.

Artikkel analüüsib muutusi sotsiaalses ruumis, põhinedes üleminekuriikide elanike arusaamistel. Aluseks on 2008. aastal Eestis tehtud uuring „Mina, maailm ja meedia”, mille käigus küsitleti 15–74-aastasi inimesi. Osalejaid oli 1507, kellest 1035 vastas eesti ja 472 vene keeles. Kvantitatiivuuringu tulemuste kasutamine teeb artikli geopolitiiliste uuringute valdkonnas eriliseks, kuna senini on avaliku diskursuse käsitlemisel kasutatud eelkõige kvalitatiivuuringute tulemusi või kombineeritud kvalitatiivset analüüsi üksikute kvantitatiivsete elementidega.

Artiklis püütakse anda vastus järgmistele küsimustele: (1) Kuidas indiviidid üleminekuriikides tajuvad ümbritsevat sotsiaalset ruumi? (2) Kas ruumilise tajua erinevused on tingitud põlvkondlikest muutustest Eesti etnilistes gruppides? (3) Mis on need alusdimensioonid, mis võiksid selgitada ruumilise arusaamise erinevaid mustreid? (4) Kuidas saab ruumilisi alusdimensioone selgitada selliste muutujate kaudu nagu individuaalne identiteet, sotsiaalsed suhted ja sotsiaalne staatus?

Tulemused näitavad, et arusaamine ruumist on tugevasti seotud igapäevaste sotsiaalsete ja kultuuriliste tavade ja individuaalse jõukusega. Analüüs näitas samuti üleminekuriikidele omast maailma geograafilist ja ideoloogilist jagunemist. Sümbolne jagunemine põhjamaadeks (kultuuriliselt lähedane eestlaste jaoks) ja slaavi riikideks (kultuuriliselt lähedane venelaste jaoks) mõjutab kujutletavat etnilist ruumi, ka inimese mõtlemise mustreid „teistest”.

Autor toob välja seisukoha, mille kohaselt Euroopa Liiduga ühinemisega liikus Eesti lähemale Venemaa lähivälismaa diskursusele, millest võidavad kohalikud venelased. Selle seisukoha pooldajad soovivad regionalismi uusi vorme, poliitilist ja majanduslikku integratsiooni teatud regiooni sees, mis on elujõuline rahvusvaheliste organisatsioonide ebastabiilsel perioodil (nt 2010. aasta majanduskriisis). Kui eelnevad uuringud näitasid, et avalik diskursus ei toeta uue regionalismi ideed, siis käesolev artikkel näitab regionaalse koostöö potentsiaali, vähemalt sellist, mis põhineb indiviidide tajutaval kultuurilisel lähedusel põhjamaadele või slaavi riikidele.

Eestlaste ja siin elavate venelaste n-ö ühise keele leidmiseks saab kasutada jagatud arusaamu Leedu, Läti, Soome ja Saksamaa kohta. Neid riike vaadeldakse kui ideoloogiliselt ja geograafiliselt lähedasi ning see loob valmisoleku majandustegevuseks nimetatud riikidega.

Nii eestlaste kui ka Eesti venelaste noorem põlvkond tunneb suuremat külgetõmmet inglise keelt kõnelevate ELi riikidega, mis näitab nii nende potentsiaali saada majanduslikku kasu globaalsest kommunikatsioonivõrgustikust kui ka põlvkondadevahelistes erinevates arusaamades peituvaid ohte.

Ruumiliste struktuuride analüüs näitas eri põlvkondade ja etniliste gruppide sisemisi riikide hierarhiaid. Geograafiliselt ja ideoloogiliselt jagatakse maailm soovitavaks, omaks ja võõraks ruumiks. Soovitatavate ruumide puhul pörkab geograafiline vahemaa kokku ideoloogilise lähedusega (Prantsusmaa, Poola, Ungari), mida tajutakse kas geograafiliselt lähedasena, kuid ideoloogiliselt kaugena või vastupidi: ideoloogiliselt lähedasena, kuid geograafiliselt kaugena.

Oma ja võõraid ruume tajutakse geograafiliselt ja ideoloogiliselt lähedaste või kaugetena

ja need on ruumid, kus majandussuhted võiksid areneda (Soome ja Läti) või jääda arenemata (Ladina-Ameerika riigid). Osa võõrast ruumist võib muutuda oma ruumiks ja seda võib kasutada majanduslike eesmärkide saavutamiseks.

Autor jõuab järeldusele, et üleminekuajal on toonud kaasa ruumilisi katkestusi, seda eelkõige etnilise vähemuse seas. Suured põlvkondadevahelised etnilised erinevused näitavad aga suurenevat sotsiaalset ebavõrdsust. Ruumi ideoloogilise dimensiooni puhul on suur tähtsus just individuaalsel jõukusel.

VARIMAJANDUSEST BALTI RIIKIDES

Putniņš, Tālis J.; Sauka, Arnis. Size and determinants of shadow economies in the Baltic States // Baltic Journal of Economics. Vol. 11 (2011), no. 2, p. 5-25.

Artikkel käsitleb varimajandust Eestis, Lätis ja Leedus ning analüüsib tegureid, mis mõjutavad ettevõtjate osavõttu varimajandusest. Varimajanduse ulatuse hindamiseks töötatakse välja indeks, mida saab kasutada eri aegadel ja eri sektorites ning mis võimaldab hinnata varimajanduse vähendamiseks rakendatavate meetmete mõju. Autorid ei soovi varimajanduse indeksi väljatöötamisega tekitada võistlust Balti riikide vahel, vaid indeksis tuleks näha vahendit, mis loob aluse diskussiooniks varimajanduse ulatuse ja rolli üle ning võimaldab mõõta varimajanduse vastu võitlemise efektiivsust.

Analüüsi aluseks on 2011. aasta märtsis ja aprillis Eesti, Läti ja Leedu ettevõtete omanike/juhtide seas tehtud uuring.

Tulemused näitavad, et varimajanduse osakaal SKTst oli 2010. aastal kõrgeim Lätis (38,1%). Eestis oli see näitaja 19,4% ja Leedus 18,8%. Vaid Eestil õnnestus aastatel 2009–2010 vähendada varimajanduse osakaalu (0,8 protsendipunkti – pp võrra). Lätis ja Leedus varimajanduse osakaal tõusis (vastavalt 1,5 ja 0,8 pp). Eestis näitas 2010. aastal 11,4% respondentidest tegelikkusest väiksemat ettevõtlustulu, Leedus 16,6% ja Lätis 33,7%.

Maksupettust käsitlev kirjandus lähtub maksudest hoidumise selgitamisel otsustamise ratsionaalse valiku mudelist. Selle kohaselt invidiidid või ettevõtted kaaluvad, kas maksudest hoidumisest saadav kasu kaalub üles tõenäosuse saada tabatud ja saadava karistuse. Otsustamisel kujunevad oluliseks avastamise määr, karistuste ulatus ja tüüp, ettevõtte riskivalmidus jne. Need faktorid erinevad tõenäoliselt riigiti, piirkonniti, majandussektoriti, samuti olenevad ettevõtte suuruselt ja vanusest ning ettevõtja orientatsioonist (innovaatilisus, riskivalmidus, proaktiivsus).

Eestis on varimajanduse osakaal suurim Pärnu ja Saare maakonnas (2010. aastal vastavalt 29,3% ja 27,6%) ning väikseim Jõgevamaal (2,5%). Majandusharudest on Eestis varimajanduse osakaal kõrgeim jaekaubanduses, samas kui Leedus on näitaja kõrgeim hulgimüügis. Lätis oli varimajanduse osakaal kõrgeim ehituses (2010. aastal 53,6%). Varimajanduse analüüs ettevõtte suuruse järgi näitas, et skaala kahes otsas (väike- ja suurettevõtetes) on varimajanduse osakaal üldjuhul kõrgem kui keskmise suurusega ettevõtetes (10–50 töötajat). Eestis esineb varimajandust enim just 1–5 töötajaga ettevõtetes, Lätis vastupidi esineb varimajandust enim suurettevõtetes.

Eesti paistab Balti riikide seas silma ettevõtjate rahuloluga maksupoliitika, -seaduste ja valitsuse tegevusega antud valdkonnas, madalaim on rahulolu Lätis. Uuringutulemused näitavad, et suhteliselt ulatuslik varimajandus Balti riikides ning selle erinevad kasvu- ja

kahanemise trendid põhjustavad märkimisväärset viga SKT ametlikus näitajas, sest kuigi eri riikide statistikaametid arvestavad SKT arvutustes teataval määral varimajandusega, ei suuda nad haarata selle kogu ulatust. See aga mõjutab nii majandusliku arengu tegelikku pilti kui ka majanduspoliitilisi otsuseid.

Tähtis on arvesse võtta maksusüsteemi ja valitsuse tegevusega rahulolematuse kõrget taset ning sellega tegeleda, sh muuta maksupoliitika stabiilsemaks (vähem muudatusi protseduurides ja maksumäärades) ning muuta maksudest saadava tulu jaotamine läbipaistvamaks.

Autorite arvates on kõigil kolmel Balti riigil varimajanduse ulatust arvestades piisavalt ressursi eelarvetulude suurendamiseks.

PARTEI LIIKMESUSE VÄHENEMISEST EUROOPAS

Biezen, Ingrid van; Mair, Peter; Poguntke, Thomas. Going, going ... gone? The decline of party membership in contemporary Europe // European Journal of Political Research. Vol. 51 (2012), no. 1, p. 24-56.

Artikkel käsitleb partei liikmesust Euroopa riikides (sh Eesti) 21. sajandi esimesel kümnendil ning võrdleb neid andmeid 1980. ja 1990. aastate näitajatega.

27 riigi andmed näitavad, et parteiliikmed moodustavad kogu valijaskonnast keskmiselt 4,7%, mis on vähem kui 1980. aastatel, kui valimis oli väiksem arv riike. Eri aastatest pärit andmed näitavad, et kõrgeim on partei liikmesuse näitaja Austrias (17,3%), järgneb Küprose Kreekale kuuluv osa 16,3 protsendiga ja siis Soome (8,1%). Eestis (2008) oli vastav näitaja 4,9%, Leedus näiteks 2,7% ja Lätis 0,7%.

Euroopa riikide keskmisele näitajale on mõju avaldanud uued demokraatlikud (postsotsialistlikud) riigid, kus keskmine partei liikmesus moodustas vaadeldaval ajavahemikul 3,5%. Pikemate traditsioonidega demokraatlike riikide vastav näitaja oli aga 5,7%.

21. sajandil on toimunud muutused nii parteiliikmete arvus kui ka osakaalus valijaskonnast, kusjuures langus on aset leidnud enamikus riikides, põhimõtteliselt sõltumata sellest, kas tegemist on vana või uue demokraatiaga. Kiireim langus (aastail 1998–2008) partei liikmesuses (valijaskonnast) leidis aset Sloveenias (–3,6%), järgnesid Norra (1997–2008) –2,3% ja Slovakkia (2000–2007) –2,1%. Kuid on ka erandeid, nt on see suhe positiivne Prantsusmaal, Itaalias ja Hispaanias. Postsotsialistlikest riikidest on ainus erand Eesti (aastatel 2002–2008) +1,5%.

Võrdlusandmed 1980. aastatega (postsotsialistlikes riikides 1990. aastate algusega) näitavad, et partei liikmesuses toimusid järsemad muutused Austrias –11,2%, järgnesid Norra –10,3% ja Soome –7,7%, samas kui Kreekas ja Hispaanias toimus tõus.

Postsotsialistlikest riikidest on tabelisse lisatud Tšehhi (aastad 1993–2008) ning vastava suhte muutus on –5,1%, Slovakkia (1994–2007) –1,3% ja Ungari (1990–2008) –0,6%.

Parteisisesed uuringud eri riikides näitavad, et parteiliikmete näol on tegemist vanemate ja paremal järjel inimestega, nad on ka haritumad ning pigem mehed kui naised. Suur osa parteiliikmetest ei ole aktiivsed, nt Taani seitsmest liikmest kuus on mitteaktiivsed.

Uuringud näitavad samuti, et liikmete hulka kuulub suur hulk parteiprofessionaale (avaliku võimu kandjad, parteikontorite töötajad, parteikarjeristid), kusjuures just noortel liikmetel on poliitilised ambitsioonid.

Enamik parteidest näib olevat partei liikmesuse suuruse vastu ükskõikne ning püüab avalikkuseni jõuda eelkõige professionaalsete kampaaniate ja turundustehnikate kaudu. See võib olla ka üks parteide liikmesuse languse põhjusi, mis viib ühe olulise järeltule: partei liikmesus ei ole tähendusrikas näitaja partei organisatsioonilise võimekuse kohta. Selline järeltule seab kahtluse alla valitseva mõtteviisi, mille kohaselt on partei võimas organisatsiooniline side avalikkuse ja valitsusinstitutionide vahel. Pikka aega on vastavas kirjanduses eelkõige räägitud parteist kui massiorganisatsioonist, pidades silmas kahte asjaolu: massilist liikmesust ja ühiskondlike organisatsioonide formaalset või mitteformaalset seotust parteidega. Viimased pakuvad täiendavaid võimalusi valijaskonna seostamiseks parteiga ning loovad ka kontrollivõimaluse nende üle. Viimasel kümnendil on aga langenud ka ametiühingute liikmete arv. Just ametiühingud on tihti parteide kõige tugevamaks ja ilmsemaks toeks. Langenud on ka kristlike organisatsioonide liikmesus Euroopas, samas on kasvanud moslemite arv, mis hoiab religioossuse näitaja suhteliselt stabiilsena. Kuid parteide jaoks oli eelkõige oluline seos kristlike ühendustega, kuna kirik toimis vahendajana parteide ja religioossete kogukondade vahel. Kokkuvõttes nendivad autorid, et massiparteide aeg Euroopas on ümber, sest tingimused, mis seda soodustasid, on taandunud.

Refereerinud Mai Võormann

VALIK ARTIKLEID VÄLISAJAKIRJANDUSEST

EUROOPA LIIT

MacRae, Heather. Double-speak: the European Union and gender parity // West European Politics. Vol. 35 (2012), no. 2, p. 301-318.

Artiklis on vaatluse all sooline võrdõiguslikkus Euroopa Liidus, mille tähtsust on rõhutatud juba ligi 20 aastat. Küsitakse, kuidas on võimalik, et ühelt poolt ergutab ühendus liikmesriike saavutama otsuste tegemisel suuremat soolist tasakaalu, teiselt poolt on ELi institutsioonid jäänud suhteliselt muutumatuks, st neis domineerivad mehed. Tuuakse näited Euroopa eri institutsioonide soolise koosseisu kohta. Ajakirja selles numbris on mitu artiklit soolise esindatuse kohta, sh sookvootide kohta Euroopa eri riikides (Portugal, Belgia, Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania).

Simms, Brendan. Towards a mighty union: how to create a democratic European superpower // International Affairs. Vol. 88 (2012), no. 1, p. 49-62.

Artiklis otsitakse vastust küsimusele, kuidas luua tugevat Euroopa Liitu, mis oleks kindel partner USAle, Suurbritanniale jt suurriikidele selleks, et ühelt poolt tegeleda ohuga ühenduse lõuna- ja idapiirkondades ning teiselt poolt, ja see on peamine, tulla toime eurokriisiga. Autori arvates peab ühendus järgima Ameerika Ühendriikide eeskujut. Ühendusel peaks olema otse valitud president, rahva valitud esindajatekoda ja senat, kus oleksid esindatud endised rahvusriigid ja regioonid. Ei ole tähtis, kas Suurbritannia on osa sellest, kuid peamine on, et mõlemad ühendused tegutsevad koos ühise kasu nimel. Kuna praegune poliitiline eliit on võimetu neid suuri muutusi teoks tegema, langeb ülesanne uuele üleeuroopalisele parteile.

Tretter, Eliot. The „value” of Europe: the political economy of culture in the European Community // Geopolitics. Vol. 16 (2011), no. 4, p. 926-948.

Artikkel käsitleb Euroopa Liidu kultuuripoliitikat. Autor väidab, et 1970. ja 1980. aastatel lõi just kultuurisektor ELis jõukust ning aitas kujundada ühenduse kultuuripoliitikat, millel oli oma mõju ka konkreetsete riikide konkurentsivõimele. Näiteks võitlesid Euroopa Parlamendi Itaaliast valitud saadikud ja Itaalia valitsuse liikmed riigi ajaloolise brändi eest ning ergutasid sellega turismi. Eriti aktiivselt tegutses Prantsusmaa, kes kaitses oma audiovisuaal- ja kirjastustööstust ELi siseturu liberaliseerimise eest.

POLIITILISED PROTSESSID

Allen, Nicholas; Birch, Sarah. On either side of a moat? Elite and mass attitudes towards right and wrong // European Journal of Political Research. Vol. 51 (2012), no. 1, p. 89-116.

Artikli teemaks on eliidi ja massi arusaamad poliitilisest eetikast Suurbritannias (2005. ja 2009. aasta uuringud). Analüüsitakse tavakodanikele, parlamendiliikmetele ja parlamendikandidaatidele esitatud ühesugustele küsimustele antud vastuseid. Tulemused näitavad, et hinnangutes on olulised vahed. Nt on parlamendikandidaadid

märkimisväärselt tolerantsemad eetilisel kaheldava käitumise suhtes kui tavakodanikud. Samas valitud saadikud on parlamendikandidaatidega võrreldes liiga sallivate eetiliste standarditega.

Biezen, Ingrid van. Constitutionalizing party democracy: the constitutive codification of political parties in post-war Europe // British Journal of Political Science. Vol. 42 (2012), no. 1, p. 187-212.

Artikkel analüüsib parteide konstitutsionaliseerumist Euroopa riikides, sh Eestis, püüdes välja tuua mustreid ning leida seoseid fundamentaalsete institutsionaalsete ümberkorraldustega. Märgitakse, et parteide roll ei piirdu enam ainult valimistega, vaid nad on muutunud poliitilise pluralismi väljenduseks ja poliitikast osavõtu kanaliteks ka valimiste vahelisel ajal. Selles suhtes on määrava tähtsusega olnud parteide konstitutsionaliseerimine, millega parteid muutusid tähtsaks demokraatia koostisosaks ja sellega demokraatliku protsessi eestvedajateks, kusjuures tähtis on nii parteide võime olla ühiskonna teatud osa esindaja kui ka riigi poliitilise infrastruktuuri oluline komponent.

Bolleyer, Nicole. The partisan usage of parliamentary salaries: informal party practices compared // West European Politics. Vol. 35 (2012), no. 2, p. 209-237.

Artiklis analüüsitakse parlamendiliikmete nn maksustamist partei heaks viies Euroopa demokraatlikus riigis (Suurbritannia, Iirimaa, Austria, Saksamaa, Prantsusmaa), kokku analüüsitakse 33 partei tegevust. 27s parteis 33st koguti parlamendiliikmetelt maksu. Üks järeldus on, et maksustamise reeglid kehtivad tõenäoliselt enam neis parteides, kus on tugev parlamendiväline organisatsioon. Samuti hõlbustab vasakpoolne ideoloogia kõrgete maksude kogumist partei heaks. Kui unitarsetes süsteemides on parteide peakorterid võimelised monopoliseerima sellele ressursile juurdepääsu, siis föderaalsetes süsteemides (erandiks eriliselt tsentraliseeritud parteid) saab suuremat kasu just kohalik tasand.

Brubaker, Rogers. Religion and nationalism: four approaches // Nations and Nationalism. Vol. 18 (2012), no. 1, p. 2-20.

Artiklis tuuakse välja religiooni ja natsionalismi vahelise suhte käsitlemise neli meetodit. Esiteks võib religiooni ja natsionalismi käsitleda koos rahvuse ja rassiga kui analoogset fenomeni. Teiseks saab vaadelda, kuidas religioon aitab selgitada natsionalismi, selle päritolu, võimu või eristusvõimet. Kolmandaks võib usku pidada natsionalismi osaks. Neljandaks võib religiooni võtta kui erilist (usulist) natsionalismi vormi. Artiklis jõutakse järeldusele, et natsionalism on ilmalik fenomen.

Carroll, Royce; Cox, Gary W. Shadowing ministers: monitoring partners in coalition governments // Comparative Political Studies. Vol. 45 (2012), no. 2, p. 220-236.

Artiklis vaadeldakse delegeerimise probleemi 19 riigi koalitsioonivalitsustes (sh Eesti). Autorid väidavad, et koalitsiooniparteid võivad kasutada komitee süsteemi ning olla oma partnerite ministritele „varjuks”, kes jälgib ja monitoorib ministri tegevust. Analüüsitakse, missugused ministrid peaksid saama „varjud” selleks, et vähendada poliitika kadusid ja seda põhjusel, et ministrid väljendavad mitte niivõrd koalitsiooni kui kodupartei huve. Jõutakse järeldusele, et mida suurem on lahkeli ministri partei ja partnerpartei vahel, seda tõenäolisem on, et see minister saab endale „varju”.

Denver, David; Garnett, Mark. The popularity of British prime ministers // The British Journal of Politics and International Relations. Vol. 14 (2012), no. 1, p. 57-73. Artiklis vaadeldakse Suurbritannia peaministrite (1945–2010) populaarsust. Toetudes gallupitele ning poliitilistele küsitlustele, moodustati edetabel, kus kõige populaarsemaks kujunes Tony Blairi valitsemine aastatel 1997–2001, samas kui Blairi valitsemise järgmised perioodid (2001–2005 ning eriti 2005–2007) olid rahva arvates ebaõnnestunud. Esitatud andmete põhjal oli suhteliselt madal ka Margaret Thatcheri populaarsus kõigil tema valitsemisaegadel. Thatcherist tahupoole jäid Gordon Browni peaministriaeg aastatel 2007–2010, Blairi viimane periood 2005–2007 ja John Majori valitsemisaeg aastatel 1992–1997.

Evans, Geoffrey; Tilley, James. How parties shape class politics: explaining the decline of the class basis of party support // British Journal of Political Science. Vol. 42 (2012), no. 1, p. 137-161.

Artikli keskpunktis on partei ja sotsiaalse klassi vahelised suhted, aluseks Suurbritannias ajavahemikul 1959–2006 eri uuringutes kogutud andmed. Põhiküsimus on, miks partei ja klassi vahelised suhted on aegade jooksul nõrgenenud. Vastupidi tavaarusaamale, mis rõhutab sotsiaalse struktuuri lagunemist ja klassi piirjoonte hägustumist postindustriaalses ühiskonnas, märgitakse artiklis, et klassiline jagunemine parteide eelistustes tuleneb klassistruktuuri muutumisest ja parteide ideoloogilisest vastusest valijate ees seisvate valikute muutustele. Autorid jõuavad järeldusele, et klassi heterogeensuse tõus ei mõjuta partei-klassi suhet.

Fishman, Ethan. American conservatism 2012: a historical perspective // Perspectives on Political Science. Vol. 41 (2012), no. 1, p. 38-44.

Essees püütakse leida vastus küsimusele, miks konservatism on Ameerika Ühendriikides selline liikumine, millel puudub eeskõneleja ja platvorm, mille ümber end konservatiivideks lugevad inimesed võiksid koonduda. Probleemide peamise põhjusena näeb autor ebakõla traditsiooniliste konservatiivsete tunnuste ja piirangute ning ameerikalike dünaamiliste muutuste ja piiramatu optimismi vahel.

Hale, Frederick. Sweden's welfare state at a turning point // Current History. Vol. 111 (2012), no. 743, p. 112-117.

Artikkel käsitleb Rootsi kui heaoluühiskonna muutumist. Autor märgib, et ehkki Rootsit peetakse endiselt heaoluühiskonna mudeliks, on see kaugel täiuslikkusest. Küsitakse, kas sellised probleemid nagu suur enesetappude arv ja väljaspool abielu sündinud laste hulk on heaoluühiskonna või liberaalse immigratsioonipoliitika tulemus. Liberaalne immigratsioonipoliitika võib olla üks tegur, mis mõjutab Rootsi heaoluühiskonna tulevikku, samuti avaldab suurt mõju elanikkonna jätkuv vananemine.

Koopmans, Ruud; Michalowski, Ines; Waibel, Stine. Citizenship rights for immigrants: national political processes and cross-national convergence in Western Europe, 1980–2008 // American Journal of Sociology. Vol. 117 (2012), no. 4, p. 1202-1245.

Artiklis vaadeldakse immigrantide õigusi Euroopa riikides (Austria, Belgia, Taani, Prantsusmaa, Saksamaa, Holland, Norra, Rootsi, Šveits, Suurbritannia) ajavahemikul 1980 kuni 2008. Püütakse leida vastused küsimustele: (1) kas õigused on muutunud eri riikides sarnaseks ning kaasavamaks? (2) kas immigrantide õigusi on mõjutanud ELi liikmesus, üldine seadusandlus, võimul olev partei, immigrantide hulk, immigrantide vastaste erakondade surve? Tulemused näitavad, et 2002. aastani olid immigrantide õigused kaasavad, kuid siis stagneerusid. Selle põhjuseks on muutused valijaskonnas, tulenevalt eelkõige immigrantide kogukonna kasvust, aga ka paremerakondade poliitikast.

Koos, Sebastian. What drives political consumption in Europe? A multi-level analysis on individual characteristics, opportunity structures and globalization // Acta Sociologica. Vol. 55 (2012), no. 1, p. 37-57.

Artiklis käsitletakse tarbimise poliitiliste, kultuuriliste ja majanduslike võimaluste struktuuride ning globaliseerumise mõju poliitilisele tarbimisele. Autor püstitas kolm eesmärki: (1) laiendada tegijakeskset poliitilise tarbimise analüüsi eri võimaluste analüüsiga, kasutades selleks sotsiaalsete liikumiste teooriaid ning võttes arvesse üleilmastumise mõju; (2) analüüsida individuaalseid ja kontekstuaalseid faktoreid lähtudes teooriatest ja tehtud uuringutest; (3) määratleda, kas majanduslikud võimalused tasandavad individuaalsete omaduste mõju. Analüüsi aluseks on 2002/2003. aasta Euroopa sotsiaaluuringu 19 riigi andmed.

Rovny, Jan; Edwards, Erica E. Struggle over dimensionality. Party competition in Western and Eastern Europe // East European Politics and Societies. Vol. 26 (2012), no. 1, p. 56-74.

Artikli üldteemaks on parteide dimensionaalne struktuur Euroopas (sh Eesti). Poliitiline võitlus koondatakse kahte dimensiooni (majanduslik parem-vasak ja sotsiaalne traditsionalism *versus* liberalism). Jõutakse järeldusele, et suured, peavoolu parteid investeerivad dimensionaalsesse *status quo*'sse, eelistades rõhutada majanduslikke küsimusi, samas kui nišiparteid rõhutavad enam sotsiaalseid küsimusi. Võttes omaks sellise strateegia, õnnestub nišiparteidel tõmmata valija tähelepanu ja lülitada nii poliitilisse võitlusesse. Kokkuvõttes tõdetakse, et poliitiline võitlus on eelkõige võitlus dimensionaalsuse üle, see ei toimu ainult mööda probleemide mõõdet, vaid ka määratleb neid sisuliselt.

Ruedin, Didier. The representation of women in national parliaments: a cross-national comparison // European Sociological Review. Vol. 28 (2012), no. 1, p. 96-109. Artikli teemaks on naiste esindatus rahvusparlamentides, aluseks OECD riikide andmed. Autor jõuab järeldusele, et naiste esindatus parlamentides on seletatav kultuuriga, eelkõige hoiakutega naiste kui poliitiliste liidrite suhtes.

MAAILMAPOLIITIKA

Erdogan at bay // Economist. Vol. 402 (2012), no. 8773, p. 25-26.

Artiklis käsitletakse Türgi peaministri Recep Tayyip Erdoğan poliitilisi võitlusi, sh

Erdoğani vastuolusid Güleni islamistliku liikumisega, poliitilisi vastuolusid parteide vahel ja Türgi eelarve puudujääki.

Hilmarsson, Hilmar Þór. How can the Baltic States as Non-DAC donors best contribute to international development cooperation? // *Baltic Journal of Economics*. Vol. 11 (2011), no. 2, p. 27-40.

Artiklis käsitletakse rahvusvahelist arengukoostööd ning püütakse leida vastus küsimusele, kuidas saaksid Baltimaad sellele kõige paremini kaasa aidata. Tõestatakse, et Baltimaad saaksid paremini edasi anda oma üleminekukogemusi ja võita enam koostööst, nt osaledes koos teiste doonorriikidega arengukoostöös ning võttes võimaluse ja sobivuse korral osa poliitikadioloogidest ja finantsabist. Autori arvates peaks rahvusvaheline kogukond, sh rahvusvahelised finantsinstitutsioonid ja doonorriigid Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia vähemarenenud riikide abistamisel kasutama rohkem Baltimaade üleminekukogemusi.

A lighter shade of grey // *Economist*. Vol. 402 (2012), no. 8776, p. 28.

Artiklis keskendutakse vastuseisule, mis mõningatel Euroopa Liidu riikidel on Rumeenia ja Bulgaaria Schengeni lepinguga liitumise vastu. Holland on teatanud, et paneb veto nende kahe riigi ühinemisele Schengeni lepinguga seni, kuni nad ei ole võtnud kasutusele tõhusaid meetmeid altkäemaksu võtmise ja poliitilise korrupsiooni vähendamiseks. Rumeenia ja Bulgaaria on jäänud nagu geopoliitilisse „halli tsooni” Venemaa ja lääne vahel.

Merikallio, Katri. Turkkilaiset tulevat taas // *Suomen Kuvalehti*. Vsk. 96 (2012), nro. 4, s. 44-51.

Artiklis käsitletakse, millist eeskuju pakub Türgi oma naabritele ja kuhu Türgi sihib oma aktiivse välispoliitikaga. Türgi on olnud edukas nii majanduslikult kui ka poliitiliselt, peale selle on ta suutnud luua ka religiooni seisukohast toimiva ühiskonna. Araabia kevade riigid kinnitavad, et Türgi mudel on ka nende eesmärk.

On the road towards capitalism // *Economist*. Vol. 402 (2012), no. 8777, p. 18.

Revolution in retreat // *Economist*. Vol. 402 (2012), no. 8777, special section, p. 3-4. Artiklites on vaatluse all Kuuba praegune olukord. Raul Castro valitsemise ajal on Kuuba alustanud oma teed kapitalismi poole ning sellel on mõju ka USA ja Ladina-Ameerika riikidele.

Sabatini, Fabio. Who trusts Berlusconi? An econometric analysis of the role of television in the political arena // *Kyklos*. Vol. 65 (2012), no. 1, p. 111-131.

Kasutades ökonomeetrilist meetodit, vaadeldakse artiklis, milline seos on usaldusel televisiooni ja usaldusel Silvio Berlusconi vastu. Andmed on kogutud Trento provintsis märtsis 2011. aastal, mil Berlusconi oli Itaalia peaminister. Tulemused näitasid seose olemasolu, st Berlusconi mediaimperium mängis olulist rolli poliitilise konsensuse kujunemisel Berlusconi suhtes. See on ka üldine oluline faktor, mis tingis Berlusconi pikaajalise poliitilise karjääri (1994. aastal valiti ta esmakordselt Itaalia peaministriks).

Salomaa, Markku. Venäjä on työntänyt puolustuksensa eteen – Itämerelle // Kanava. Vsk. 39 (2011), nro. 8, s. 28-32.

Artiklis käsitletakse Venemaa samme armee tugevdamiseks Läänemere piirkonnas, lähemalt on vaatluse all Lääne sõjaväeringkonna moodustamine ning vägede paigutamine Kaliningradi ja loodesse Soome piiri lähedale. NATO on aktiviseerunud Läänemerele ja Venemaa tahab näidata, et sellest ei saa NATO sisemerd. Läänemere strateegilise olukorra muutumine ja sellega Ahvenamaa jäämine uuel moel strateegiliste tegevusjoonte lõikumispunkti on eriti häiriv probleem Soomele.

Skidmore, David. The Obama presidency and US foreign policy: where's the multilateralism? // International Studies Perspectives. Vol. 13 (2012), no. 1, p. 43-64.

Artiklis püütakse leida vastus küsimusele, kuhu on jäänud multilateraalsus USA välispoliitikas president Barack Obama ajal. Autor nendib, et seoses võimu üleminekuga George W. Bushilt Barack Obamale oodati multilateraalset pööret. Pöörde mittetoimumise põhjuseks loetakse külma sõja järgset strateegilist keskkonda, mis tõi kaasa struktuursed piirangud igale USA presidendile ja ükskõik millisele poliitilisele jõule, kes püüdsid või püüavad ajada pidevat multilateraalset välispoliitikat.

Tiilikainen, Teppo. Taistelu Unkarista // Suomen Kuvalehti. Vsk. 96 (2012), nro. 19, s. 20-25.

Artiklis käsitletakse viimase aja muutusi Ungaris, kui võimul on olnud Viktor Orbani valitsus. Uus peaminister on püüdnud muuta ühiskonda endale meelepäraseks. Ligi kahe aasta jooksul on Ungaris kehtestatud 360 uut seadust ja uuendatud riigi põhiseadust. Samas on üritatud lõplikult maha suruda opositsiooni. Selle tulemusena on Ungari ühiskond jagunenud kaheks: peaminister Viktor Orbani pooldajateks ja vastasteks.

Wollebæk, Dag; Enjolras, Bernard; Steen-Johnsen, Kari; Ødegård, Guro. After Utøya: how a high-trust society reacts to terror – trust and civic engagement in the aftermath of July 22 // PS : Political Science & Politics. Vol. 45 (2012), no. 1, p. 32-37.

Artiklis käsitletakse Utøyal aset leidnud massimõrva mõju usaldusele ja kodanikuühiskonnale Norras. Aluseks 2011. aasta märtsis/aprillis ja augustis korraldatud internetiküsitlus. Kontrolliti kahte hüpoteesi: (1) nn süütuse lõpu hüpotees, mis eeldas, et rünnak andis hoobi usaldusele ja lõi uue hirmukultuuri; (2) taasmobiliseerumise hüpotees, mis eeldab, et rünnakud tugevdasid usaldust ja kodanikeväärtsusi. Tulemused näitasid tugevnenud inimestevahelist ja institutsionaalset usaldust ning ka kodanikuühiskonna tegemistest osavõtu mõõdukat kasvu, mis oli omane eelkõige noortele. Artikkel toetab seega pigem teist kui esimest hüpoteesi.

JULGEOLEKUPOLIITIKA

Deibert, Ronald J.; Rohozinski, Rafal; Crete-Nishihata, Masashi. Cyclones in cyberspace: information shaping and denial in the 2008 Russia-Georgia war //

Security Dialogue. Vol. 43 (2012), no. 1, p. 3-24.

Artikkel keskendub 2008. aastal Venemaa-Gruusia konflikti ajal küberruumis toimunule. Käsitletakse strateegilise kommunikatsiooni rolli, teavitustööd küberruumis jt tegureid.

Tehakse üldisi järeldusi, nt peetakse vajalikuks kontrolli küberruumi füüsilise infrastruktuuri üle, juhitakse tähelepanu informatsiooni strateegilise ja taktikalise tähtsuse eiramisele jne. Samuti antakse ülevaade konflikti olemusest, tagamaadest ja arengust.

Goede, Marieke de. Blacklisting and the ban: contesting targeted sanctions in Europe // Security Dialogue. Vol. 42 (2011), no. 6, p. 499-515.

Artikkel uurib sihtsanktsioonide rakendamist, kui neid kasutatakse indiviidide ja gruppide vastu, keda kahtlustatakse terrorismi rahastamises või hõlbustamises Euroopas. Autor püüdleb selle poole, et näha mustades nimekirjades enamat kui individuaalsete õiguste rikkumist. Püütakse mõtestada nende nimekirjade laiemat poliitilist tähendust. Jõutakse järeldusele, et mustade nimekirjade koostamine on turvameetmestik. Analüüsitakse Kadi (saudi ärimees ja filantroop Yassin Abdullah Kadi, kes pandi USAs musta nimekirja 2001. aasta septembris) juhtumit enne Euroopa Kohut. Avaldatakse arvamust, et mustade nimekirjade koostamise ja selle praeguse vaidlustamise ennetamise põhimõtted tuleks sisse kirjutada rahvusvahelisse õiguskorda. Jõutakse järeldusele, et keelatud ja mustas nimekirjas olevad isikud on praegusaegses ühiskonnas õigusvõimetus.

VENEMAA

Беляева, Людмила. Образование в России и модернизация экономики (по результатам Европейского социального исследования) // Социологические исследования. 2011, no. 12, с. 13-24.

Toetudes 2006. ja 2008. aasta Euroopa sotsiaaluuringu andmetele, antakse ülevaade Venemaa ja selle taustal teiste Euroopa riikide (sh Eesti) elanike haridustasemest, mis autori arvates on oluline tingimus Venemaa moderniseerimiseks ja majanduse elavdamiseks.

Monaghan, Andrew. The vertikal: power and authority in Russia // International Affairs. Vol. 88 (2012), no. 1, p. 1-16.

Artikkel käsitleb võimu ja autoriteeti Venemaal, konkreetselt president Dmitri Medvedevi ja peaminister Vladimir Putini ajal. Autor väidab, et tõstes keskele kohale Putini, tõmbas see tähelepanu eemale Medvedevi ja Putini tandemi loodud institutsionaalsetelt struktuuridelt, nt julgeolekunõukogu, mis muutus väga oluliseks grupiks, kus on ühendatud kogemused ja autoriteet. Küsitavaks peetakse Putini loodud vertikaalse võimu edu, aga ka Medvedevi ja Putini autoriteeti.

Moshes, Arkady. Russia's European policy under Medvedev: how sustainable is a new compromise? // International Affairs. Vol. 88 (2012), no. 1, p. 17-30.

Artikkel keskendub president Dmitri Medvedevi Euroopa-poliitikale. Väidetakse, et Medvedevi ajal toimusid suhetes Euroopa Liiduga teatud muutused, mida mõjutasid üleilmne majanduskriis, gaasidefitsiit Euroopas, Venemaa võimetus alustada sisemisi reforme ning kasvavad käärid Venemaa ja Hiina arengus. Kuigi Venemaa püüdis tugevdada oma positsioone postsotsialistlikes riikides, vältis ta avalikku konflikti ELi riikidega, kes omakorda ei vaidlustanud Venemaa sisemist korda ja jätsid piisavalt vabadust jätkata valitud kurssi endistes liiduvabariikides.

Симонян, Ренальд. Реформы 1990-х годов и современная социальная структура Российского общества (к 20-летию экономических реформ) //

Социологические исследования. 2012, no. 1, с. 37-47.

Artikkelis vaadeldakse 1990. aastate majandusreformi mõju uue sotsiaalse struktuuri kujunemisele Venemaal. Nenditakse, et sotsiaalne kihistumine sarnaneb kolmandas maailmas toimunud protsessidele – pärast reforme tekkis suur hulk vaeseid. Reformijad valisid tee, mis tagas valitsevale ladvikule kogu riigivara ning määras enamiku vaesusesse ja viletsusse. 2010. aastal elas 13,2% (18,6 mln) rahvastikust allpool elatusmiinimumi. Küsitav on keskklassi olemasolu Venemaal, kuna selle põhialus on omand, mis on püha ja puutumatu ainult juhul, kui see on legalne.

KODANIKUÜHISKOND

Wallace, Claire; Pichler, Florian; Haerpfer, Christian. Changing patterns of civil society in Europe and America 1995–2005. Is Eastern Europe different? //

East European Politics and Societies. Vol. 26 (2012), no. 1, p. 3-19.

Artikli keskpunktis on kodanikuühiskonna areng Ida-Euroopas (sh Eesti) aastatel 1995–2005, aluseks maailma väärtusuuring. Ida-Euroopat võrreldakse nii Lääne-Euroopa kui ka USAga. Kui USAs on toimunud kodanikuühiskonna langus, siis Euroopas on säilinud stabiilsus, Ida-Euroopas ka kodanikuühiskonna madal tase. Samas puuduvad erinevused ELiga ühinenud ja ühinemata riikide vahel.

MAJANDUSPOLIITIKA

Baccini, Leonardo; Dür, Andreas. The new regionalism and policy

interdependence // British Journal of Political Science. Vol. 42 (2012), no. 1, p. 57-79.

Artikkel analüüsib uut regionalismi soodustingimustel kaubanduslepingute aspektist, aluseks on 167 riigi kaubanduslepingud aastatest 1990–2007, meetodiks kvantitatiivne analüüs. Selliste kaubanduslepingute kasvu ja laiemalt uue regionalismi peapõhjuseks peetakse eelkõige võistlusturgude pärast.

Britain's quiet revolution // Prospect. 2012, no. 192, p. 30-37.

Suurbritannias tehtud küsitluse tulemused olid üllatavad, sest nende põhjal arvas 74% inimestest, et Suurbritannia kulutab liiga palju raha heaolule ja peaks vähendama toetusi. See esindab revolutsiooni heaoluriiki suhtumise muutumises. Põhjuseks võib muu hulgas olla, et inimesed kahtlevad, kas poliitikud ikka annavad raha õigetele inimestele õigetele alustel.

Brown, Martin; De Haas, Ralph. Foreign banks and foreign currency lending in emerging Europe //

Economic Policy. Vol. 27 (2012), no. 69, p. 59-98.
Artikli teemaks on välispankade tegevus ja välisvaluuta laenuid Ida- ja Kesk-Euroopa (sh Eesti) ning SRÜ riikides. See teema on välja kasvanud kriisi ajal puhkenud debatist välispankade mõjust majanduslikule tasakaalutusele. Kasutatakse 95 välispanga ja 98

kodumaise panga andmeid 20st üleminekuriigist ja püütakse leida vastus küsimusele, kuivõrd on välisvaluuta laenu seotud välispankade kohalolekuga neis riikides, nende rahastamise ja makroökonomilise keskkonnaga.

Connolly, Richard. The determinants of the economic crisis in post-socialist Europe // *Europe-Asia Studies*. Vol. 64 (2012), no. 1, p. 35-67.

Artikkel käsitleb majanduslangust aastatel 2008–2009 Euroopa postsotsialistlikes riikides (sh Eesti), märkides neis riikides toimunud kiiret ja suurt majanduslangust. Püütakse määratleda tegurid, mis tingisid nende riikide majanduslanguse. Autor väidab, et kriisi sügavuse põhjused peituvad finantstegurites (jooksva konto saldo, keskvalitsuse eelarve tasakaal, valitsemissektori koguvõlg, erasektori finantstasakaal jm) ning institutsioonilised või kaubanduslikud vajakajäämised ei aita selgitada sügava kriisi põhjust.

The dream that failed // *Economist*. Vol. 402 (2012), no. 8775, p. 15; special section, p. 3-6.

Tuumajaamade õnnetused Three Mile Islandil USAs Pennsylvania osariigis 1979. aastal ja Tšernobõlis 1986. aastal ei mõjutanud märkimisväärselt tuumajaamade ehitamist. Fukushima tuumajaama katastroof 2011. aastal muutis aga märgatavalt maailma suhtumist tuumaenergiasse. Artiklis keskendutakse tuumaenergia tulevikule Fukushima katastroofi valguses. Lähemalt käsitletakse ohutuse probleeme ja uute tuumareaktorite ärilist tasuvust.

Dwyer, Gerald P.; Lothian, James R. International and historical dimensions of the financial crisis of 2007 and 2008 // *Journal of International Money and Finance*. Vol. 31 (2012), no. 1, p. 1-9.

Tegemist on 2007. ja 2008. aasta finantskriisile pühendatud väljaande avaartikliga, kus analüüsitakse kriisi seisukohalt olulisi dokumente: (1) Euroopa Keskpanka, Jaapani Panga, Inglismaa Panga ja USA Föderaalreservi rahapoliitilisi dokumente võrreldakse Föderaalreservi rahapoliitikaga 1930ndate suure depressiooni ajal; (2) võrreldakse USA taastumist viimasest kriisist olukorraga, mis oli eelnevate pangakriiside järel.

The end of cheap China // *Economist*. Vol. 402 (2012), no. 8775, p. 75-76.

Artiklis käsitletakse Hiina tööjõukulude suurenemisest tulenevat mõju ettevõtetele, kes on viinud oma tootmise sellesse riiki. 2012. aastal arvestab Hiina 20% suuruse kulutuste suurenemisega ülemaailmses tootmises. Kulud tõusevad kõrgema maahinna, karmimate keskkonna- ja ohutusreeglite ning tööjõukulude tõttu. Firmad ei lahku tõenäoliselt eriti kergekäeliselt Hiinast odavamaga tööjõuga riikidesse, kuna puuduvad usaldusväärsed tarneahelad ja infrastruktuur.

Hiltunen, Anna-Kaisa; Pörsti, Joonas; Liu, Lily; Wiraeus, Julia; Nkadaani, Joe. Kehittyvien talouksien nousukkaat // *Ulkopolitiikka*. Vsk. 49 (2012), nro. 1, s. 16-31. Artiklites käsitletakse keskklassi kiiret kasvu areneva majandusega riikides. Paarikümne aasta pärast elab kaks kolmest maailma keskklassi kuuluvast inimesest Aasias ja Vaikse ookeani piirkonnas. Keskklassistumine lisab survet demokratiseerida poliitilisi süsteeme.

Hopkin, Jonathan. Can Italy's Monti save the euro? // *Current History*. Vol. 111 (2012), no. 743, p. 94-100.

Artikli põhiküsimus on, kas Mario Monti õnnestub säilitada euro. Antakse ülevaade Silvio Berlusconi pärandist Itaalia majanduslikus ja poliitilises elus. Märgitakse, et juhul kui Monti peaks ebaõnnestuma, kaasneb sellega majanduslik stagnatsioon ja populismi tõus nii paremalt kui ka vasakult. Arvata võib, et sellised populistlikud üleskutsed võivad leida ühiskonnas vastukaja, arvestades näiteks asjaolu, et noored hääletavad vastumeelselt traditsiooniliste poliitiliste parteide poolt.

Kamin, Steven B.; DeMarco, Laurie Pounder. How did a domestic housing slump turn into a global financial crisis? // *Journal of International Money and Finance*. Vol. 31 (2012), no. 1, p. 10-41.

Artiklis püütakse leida vastus küsimusele, kuidas kohalikust kinnisvarakriisist sai välja kasvada üleilmne kriis. Analüüs koondab tähelepanu vaid kriisi ülekandumisele tööstusriikidesse, seda põhjusel, et kuni 2008. aasta hilissuveni jäid arenevad turud kriisist mõjutamata. Vaadeldakse otseseid finantssidemeid välisriikide ja USA vahel, püüdes vastata küsimusele, kas nende sidemete intensiivsus selgitab finantskriisi ulatust välisriikides.

Larch, Martin. Fiscal performance and income inequality: are unequal societies more deficit-prone? Some cross-country evidence // *Kyklos*. Vol. 65 (2012), no. 1, p. 53-80.

Artikkel käsitleb fiskaalpoliitikat ja sissetulekute ebavõrdsust, esitades küsimuse, kas suurema ebavõrdsusega riigid on altimad eelarve puudujäägile. Analüüsi aluseks on OECD 30 keskmise sissetulekuga tööstusriigi kolme tüüpi andmed (sissetulekute ebavõrdsuse ning poliitiliste ja sotsiaalsete institutsioonide kohta, samuti rahvamajanduse arvepidamise näitajad) aastatest 1960–2008. Empiirilised andmed kinnitavad hüpoteesi, et sissetulekute ebavõrdsus muudab eelarvedistsipliini raskemaks. Siiski ei ole need seosed nii otsesed, vaid pigem vahendatud poliitiliste faktorite kaudu, millest tähtsad on valitsuste poliitiline orientatsioon, poliitiline stabiilsus/ebastabiilsus. Majanduslikest teguritest on oluline majanduslik areng.

Maple revolutionaries // *Economist*. Vol. 402 (2012), no. 8774, p. 67-68.

Artiklis on vaatluse all Kanada pensionifondide unikaalsed investeerimisstrateegiad. Kanada pensionifondid investeerivad ettevõtete väljaostmisse, infrastruktuuri ja kinnisvarasse. Kanada pensionifondidel on varasid üle kogu maailma, sh kinnisvara Manhattanil, rahvusvahelisi lennujaamu ja kiirraudteesid.

Myant, Martin; Drahokoupil, Jan. International integration, varieties of capitalism, and resilience to crisis in transition economies // *Europe-Asia Studies*. Vol. 64 (2012), no. 1, p. 1-33.

Artiklis vaadeldakse 2008. aastal alguse saanud majanduskriisi mõju üleminekumajandusega Ida-Euroopa riikidele ja endistele nõukogude vabariikidele (sh Eesti), mis kannatasid kriisi all rohkem kui teised riigid. Autorite arvates ei saa seda gruppi vaadelda ühtsena, sest nii mitmeski riigis jätkus kiire majanduskasv. Käsitletakse eri riikide integreerumist maailmamajandusse, sh ekspordistrukture ja välisvaluuta

teenimise teisi võimalusi. Tähelepanu all on need riigid, kes olid eriti sõltuvad pangalaenuks vajalikest rahavoogudest ning kus kriis sai alguse eelkõige finantssektorist.

Nyysölä, Kari. Semiperiferisen Suomen taloudellinen ja poliittinen kehitys // Poliitiikka. Vsk. 53 (2011), nro. 4, s. 259-270.

Artikkel on pühendatud Soome majanduslikule arengule maailmajanduse taustal. Eriline tähelepanu on koondatud poolperifeersele seisundile, vaadeldakse selle mõju poliitilisele struktuurile. Märgitakse, et kuni 1920. aastateni jäi Soome agraar- ja perifeerseks riigiks, kuid muutus 1930. aastatel poolperifeerseks riigiks. 1960.–1970. aastatel leidsid Soomes aset suured majanduslikud ja sotsiaalsed muutused, mis viisid 1990. aastatel põhjalike ümberkorraldusteni. Poolperifeerse majandusliku seisundiga käis kaasas ebastabiilne poliitiline elu, mis aga koos Sotsiaaldemokraatliku partei hegemooniaga viis Soome poliitilise elu stabiliseerumiseni ning ergutas üleminekut poolperifeersest riigist tuumikriigiks.

Obstfeld, Maurice. Financial flows, financial crises, and global imbalances // Journal of International Money and Finance. Vol. 31 (2012), no. 3, p. 469-480.

Tegemist on avaartikliga ajakirja eriväljaandele, mis käsitleb finantsstressi eurotsoonis. Eri artiklites pööratakse tähelepanu eelkõige kolmele aspektile: (1) finantskriis ja suveräänsete riikide võlakriis; (2) likviidsus ja krediidirisk finantskriisi ajal; (3) riigivõlakirjade tootlus ja maksejõuetuse risk. Artiklite aluseks on makroökonoomilise analüüsi ja rahvusvahelise rahanduse konverentsil (mais 2011) peetud ettekanded.

Saigal, Kanika. Local players step up fight for CEE wealth // Euromoney. Vol. 43 (2012), no. 514, p. 96-100.

Artikli teemaks on Kesk- ja Ida-Euroopa privaatpanganduses toimunud muutused, aluseks Euromoney uuring. Kuigi Kesk- ja Ida-Euroopas on tipptegijateks rahvusvahelised pangad (Credit Suisse, UBS ja Citi), saavutas Citadele Lätis viienda koha, Finasta oli Leedus neljas ja LHV Eestis paremuselt teine. Indrek Nuume (LHV) sõnul annab väiksus pangale olulised eelised, sest suudetakse majandusolukorra muutumisel otsused kiiremini vastu võtta. Suurpangad peavad oma eeliseks aga klientide raha turvalisemat investeerimist.

Salmenkari, Taru. Maakaappaajat vauhdissa // Kanava. Vsk. 40 (2012), nro. 1, s. 36-39.

Artiklis käsitletakse seda, kuidas välisinvestorid või välisriigid paigutavad investeringuid maa kokkuostu kaudu. Maa on globaalse kapitalismi uus investeerimisobjekt. Praegu ostetakse maad kokku peamiselt arenguriikides, aga võlakriisi laienedes on ka Euroopa ohupiirkonnas.

Sippola, Markku. Johtajien kutsumuksellisuus on vaihtunut bonuksiin // Kanava. Vsk. 39 (2011), nro. 8, s. 19-23.

Artikli autori arvates kaugeneb ettevõtete juhtimine üha rohkem kutsumuslikust juhtimisest, mis soosib rahvusülese kapitalistliku klassi teket. Artiklis vaadeldakse, kas juhtide eliit siirdub boonuspalkade heakskiitmise omanike klassi poole, toetudes alapärasele omanike-töölise klassijaotusele. Kui töötajate palgakulude kasvu peetakse

ettevõtte seisukohalt üldiselt riskiks, siis juhtide palkade suhtes ollakse mures sissetulekute languse pärast ja võrreldakse riikidega, kus juhtide palgad on kõrgemad.

Tales of the unexpected // Economist. Vol. 402 (2012), no. 8772, p. 42-43.

Artiklis on vaatluse all India plaanikomitee – ametkond, kes töötab välja India majanduse viisaastaku plaanid. Viisaastakuplaane hakati Indias vastu võtma peaminister Nehru ajal, kes oli nõukogude majanduse imetleja. Aastal 2012 võetakse Indias vastu juba 12. viisaastakuplaan. Kummalisel kombel on plaanikomitee liberaalsete vaadete kants valitsuses, kes muidu reforme väga ei armasta.

Thottam, Jyoti. Children on the new India // Time. Vol. 179 (2012), no. 6, p. 32-37.

Artiklis käsitletakse vabaturu põhimõtteid Indias ning nende majanduslikku ja sotsiaalset mõju. India alustas vabaturu majanduse printsiipide kasutamist 1991. aastal. Lähemalt vaadeldakse, millised võimalusi pakub India turumajandus noorte täiskasvanute jaoks.

PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA

Van der Vleuten, Anna; Alons, Gerry. La Grande Nation and agriculture: the power of French farmers demystified // West European Politics. Vol. 35 (2012), no. 2, p. 266-285.

Artiklis otsitakse vastust küsimusele, kuivõrd tugevad on Prantsuse põllumehed, et nad suudavad mõjutada Prantsuse valitsust ja sealtkaudu Euroopa Liidu põllumajanduspoliitikat. Jõutakse järeldusele, et Prantsusmaa valitsus ei lähtu niivõrd oma põllumeeste seisukohtadest ja survest, vaid eelkõige põhimõttest mõjutada globaalset põllumajandusturgu, seista tugeva Euroopa eest, mis on vastukaaluks USAle. Analüüsitakse Euroopa Liidu ühtse põllumajanduspoliitika (CAP) ja üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT) läbirääkimisi 1960. ja 1990. aastatel.

KOHALIKUD OMAVALITSUSED

Wollmann, Hellmut. Local government reforms in (seven) European countries: between convergent and divergent, conflicting and complementary developments // Local Government Studies. Vol. 38 (2012), no. 1, p. 41-70.

Artiklis analüüsitakse kohaliku omavalitsuse reforme seitsmes Euroopa riigis – Suurbritannias, Saksamaal, Rootsis, Prantsusmaal, Itaalias, Hispaanias ja Ungaris. Tähelepanu koondatakse kohalikule juhtimisele, sisehaldusele ja välisele toimimisele eesmärgiga leida vastus küsimusele, kas reformid tugevdasid/nõrgestasid kohalikku omavalitsust.

HARIDUSPOLIITIKA

Bernasconi, Michele; Profeta, Paola. Public education and redistribution when talents are mismatched // European Economic Review. Vol. 56 (2012), no. 1, p. 84-96.

Artikkel käsitleb ebavõrdsust, arengut ja sotsiaalset mobiilsust riikliku hariduse kontekstis. Vastust püütakse leida järgmistele küsimustele: (1) kuidas riikliku hariduse rahastamine ja ümberjaotamine on määratud poliitilises protsessis? (2) milline on selle poliitika mõju ebavõrdsusele ja sotsiaalsele mobiilsusele? Autorid lähtuvad arusaamast, et riiklik haridus annab vaesematest peredest pärist lastele võimaluse olla tunnustatud oma ande pärast. Selline lähenemine vähendab tõenäosust, et vähem andekad, kuid rikkast perest pärit lapsed saavad töökoha, mis peaks minema andekamatele (ja vastupidi).

Dustmann, Christian; Frattini, Tommaso; Lanzara, Gianandrea. Educational achievement of second-generation immigrants: an international comparison //

Economic Policy. Vol. 27 (2012), no. 69, p. 145-185.

Artiklis vaadeldakse teise põlvkonna immigrantide hariduslikke saavutusi, kusjuures kasutatakse erinevate uuringute andmeid (PISA, Euroopa tööjõu-uuring, Euroopa sotsiaaluuring). Võrreldakse Suurbritannia, Austria, Saksamaa, Prantsusmaa, Hollandi, Belgia, Šveitsi, Kreeka, Itaalia, Portugali, Hispaania, Taani, Soome, Norra ja Rootsi andmeid. Üheks järelduseks on, et immigrantide laste haridus on tugevalt seotud nende vanemate haridustasemega.

TEADUSPOLIITIKA

Водопьянова, Елена. Наука в восточноевропейских странах: двадцать лет спустя // Современная Европа. 2012, но. 1, с. 31-41.

Artikkel käsitleb teaduse arengut postsotsialistlikes riikides (sh Eesti) 21. sajandi esimesel kümnendil. Esitatakse andmed teaduse rahastamise kohta SKTst ja reastatakse riigid teaduslike publikatsioonide koguhulga ja tsiteerimisindeksi põhjal. Teaduse rahastamise poolest oli 2009. aastal kõige edukam Sloveenia (1,86% SKTst), järgnesid Tšehhi (1,53%) ja Eesti (1,42%), EL 27 keskmine oli 2,01. Teaduslike publikatsioonide koguhulga ja tsiteerimisindeksi poolest aga oli juhtriik Poola, Balti riigid olid kolme viimase seas, neist parimal positsioonil oli Eesti.

RAHVASTIKUPOLIITIKA

Gonzalez-Eiras, Martín; Niepelt, Dirk. Ageing, government budgets, retirement, and growth // European Economic Review. Vol. 56 (2012), no. 1, p. 97-115.

Artiklis analüüsitakse rahvastiku vananemise lühi- ja pikaajalist mõju *per capita* kasvule, aluseks Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Jaapani, Suurbritannia ja Ameerika Ühendriikide andmed. Kattuvate põlvkondade mudel (OLG) haarab endasse otsesed mõjud, võttes arvesse täpsustusi säästmise määras, tööjõu pakkumises ja kapitali parandusinvesteeringutes, samuti kaudset mõju, arvestades muutusi maksudes ja valitsuskuludes, aga ka pensionile mineku iga poliitilis-majanduslikus tasakaalus. Üheks järelduseks on, et kui ei tehta muutusi pensionieas, jääb kasv samaks tulenevalt kasvavatest sotsiaalkindlustuse kuludest.

SOTSIAALPOLIITIKA

Gough, Orla; Adami, Roberta. Welfare systems and adequacy of pension benefits in Europe // Social Policy & Society. Vol. 11 (2012), no. 1, p. 41-53.

Artiklis käsitletakse sõjajärgsetel aastatel kujunenud riiklike ja erapensionite süsteeme ning pensionite piisavust Euroopas. Bismarcki heaolu mudeli järgi kasutavad riikide (Saksamaa, Austria, Belgia) pensionärid vähe või üldse mitte (Itaalias, Hispaanias, Kreekas) erapensioni süsteeme ning toetuvad põhiliselt riiklikule pensionile, mis tõstab vaesusriski. Beveridge'i mudelit järgivates riikides (Suurbritannia, Holland, Taani) aga ka Prantsusmaal ja Rootsis on erapensionid laialdaselt levinud või isegi kohustuslikud. Suhteliselt kõrget riiklikku pensioni ja erapensioni kasutatakse kombineeritult. Erapensioni ulatus koos pikaajalise panusega mõjub üldiselt pensioni sissetulekule kasvavalt, vähendades vaesusriski pensionieas. Autorid jõuavad järeldusele, et vaid vähesed Euroopa riigid suudavad edukalt ühendada riiklikke ja erapensionisüsteeme, et tagada piisav pension eakatele.

SOTSIAALNE EBAVÕRDSUS

Huggett, Mark; Ventura, Gustavo; Yaron, Amir. Sources of lifetime inequality // American Economic Review. Vol. 101 (2011), no. 7, p. 2923-2954.

Artikkel käsitleb eluaegset ebavõrdsust. Autorid püstitavad küsimuse, kas eluaegne ebavõrdsus tuleneb peamiselt varases eas saavutatust/saavutamatuses või kogevad inimesed erinevat õnne tööelu kestel. Meetodina kasutatakse inimkapitali mudelit, märkides, et indiviidid erinevad kolme algtingimuse poolest: algne inimkapital, õppimisvõime ja rahaline jõukus, kusjuures inimkapitalil tuleb eri perioodidel üle elada mitmeid šokke. Tulemused näitavad, et eluaegse ebavõrdsuse aspektist saab määravaks 23. eluaasta.

TÖÖPOLIITIKA

Mauno, Saija; Kinnunen, Ulla; Feldt, Taru. Work-family culture and job satisfaction: does gender and parenting status alter the relationship // Community, Work & Family. Vol. 15 (2012), no. 1, p. 101-129.

Artiklis käsitletakse soo ja lapsevanemaks oleku mõju töö- ja pereelule ning tööga rahulolule. Hüpoteesiks on, et naised, eelkõige emad, saavad suurimat kasu pereelu toetavast organisatsioonikultuurist. Analüüsi aluseks on Soomes tehtud uuring, mille käigus küsitleti 768 meest ja 1364 naist, kusjuures ettevõtteid valiti järgmiselt: (1) sotsiaal- ja tervishoiuasutused, kus naiste osakaal töötajate hulgas oli kõrgem; (2) meeste kõrgema osakaaluga paberitööstusettevõtteid; (3) sooliselt tasakaalustatumad infotehnoloogiaettevõtteid. Tulemused näitasid, et erinevused tulid ilmsiks paberi- ja infotehnoloogiaetööstuses.

SOOLINE VÕRDÕIGUSLIKKUS

Annesley, Claire. Campaigning against the cuts: gender equality movements in tough times // *The Political Quarterly*. Vol. 83 (2012), no. 1, p. 19-23.

Artiklis vaadeldakse David Cameroni juhitava valitsuse tegevust eelarvedefitsiidi vähendamisel ja selle seost soolise võrdõiguslikkusega Suurbritannias. Väidetakse, et kärped on halvendanud naiste positsioone ühiskonnas, sest sotsiaalhüvitiste ja investeeringute vähendamine avalikus sektoris mõjutab eelkõige naisi. 1/5 naiste tuludest tuleb sotsiaalkaitsest, samas kui meestel vaid 1/10, samuti kasutavad naised meestest enam avalikke teenuseid.

SOO-UURINGUD

Blatter, Marc; Muehleman, Samuel; Schenker, Samuel. The costs of hiring skilled workers // *European Economic Review*. Vol. 56 (2012), no. 1, p. 20-35.

Artikkel vaatlleb oskustöölise töölevõtmise kulude struktuuri, aluseks Šveitsi andmed. Tulemused näitavad, et olenevalt ettevõtte suurusest jäävad kulud 10–17 nädalapalga vahemikku. Graafiliselt on kulude struktuur kumer ning piirkulud kasvavad töölevõetavate arvuga ja ulatuvad 24 nädalapalgani. Kulud kasvavad samuti koos palkamise määraga (töölevõtmiste arvu ja oskustöölise suhe), mis omakorda kinnitab kumerust. Üldiselt kasvavad palkamise kulud koos töölevõetavatele esitatavate oskustõuetega ja sõltuvad makroökonomilistest tingimustest: töötuse 1% kasv toob kaasa palkamise kulude vähenemise keskmiselt enam kui 5% võrra.

Booth, Alison L.; Nolen, Patrick. Gender differences in risk behaviour: does nurture matter? // *The Economic Journal*. Vol. 122 (2012), no. 558, p. F56-F78.

Artiklis analüüsitakse indiviidide riskieelistusi soolisest aspektist, küsides, kas (1) eelistused on tingitud grupi soolisest koosseisust, kuhu indiviid juhuslikult satub; (2) koolist, kus indiviid õpib, selle soolisest koosseisust. Autorid leidsid, et naissoost grupist või tütarlaste koolist tulevad tüdrukud on altimad reaalsete panustega õnnemängudele. Siit järeldus, et soorinevustes on suurem roll sotsiaalsel õppimisel kui päritud sootunnustel.

Gundert, Stefanie; Mayer, Karl Ulrich. Gender segregation in training and social mobility of women in West Germany // *European Sociological Review*. Vol. 28 (2012), no. 1, p. 59-81.

Artiklis käsitletakse sotsiaalse päritolu ja hariduse mõju soospetsiifilisele klassideks jaotumisele, aluseks 1949–1951, 1954–1956, 1964 ja 1971 kohortide uuringud. Log-lineaarse ja logistilise regressiooni analüüsi tulemused näitavad, et nii naiste kui ka meeste puhul on sotsiaalsel päritolul mõju omandatavale haridusele ja klassilisele jagunemisele. Autorid leiavad siiski, et sooline segregatsioon kutseõppe ametite ja õppevaldkondade puhul on oluline faktor, mis selgitab sotsiaalse klassi soolist jagunemist. Kuna naised kanaliseeritakse tüüpilistele naiste aladele – teenindus, sotsiaalsfäär, tervishoid, paigutuvad nad suhteliselt ebasoodsasse klassipositsiooni.

Schneider, Daniel. Gender deviance and household work: the role of occupation // American Journal of Sociology. Vol. 117 (2012), no. 4, p. 1029-1072.

Laias laastus käsitleb artikkel majapidamistööde ja soo vahelisi suhteid, kuid sellele lähenetakse senistest käsitlustest erinevalt. Väidetakse, et naised, kes teevad tööjõuturul n-õ meeste tööd ja mehed, kes teevad n-õ naiste tööd, püüavad neutraliseerida oma sooliselt hälbivat käitumist majapidamistöodes. USA perede ja leibkondade uuringu analüüs näitas, et naiste tööd tegevad mehed teevad võrreldes sooliselt tasakaalustatud ametialadel töötavate meestega rohkem meestele omaseid majapidamistöid ja nende abikaasad koduseid naistetöid. Sama kehtib ka sooliselt atüüpilistel ametikohtadel hõivatud naiste kohta. Tulemused näitavad selgelt, kuidas kultuurilised arusaamad soost kujundavad majandusprotsesse ja need omakorda kujundavad arusaamu.

MEEDIA

Arolainen, Teuvo. Neljäs valtiomahti valvoo heikosti kolmatta // Kanava. Vsk. 40 (2012), nro. 2, s. 4-9.

Artiklis arutletakse, miks Soomes on kohtuorganite tegevus meedia piisava tähelepanu alt välja jäänud. Meedia ülesanne on pidevalt jälgida ja kritiseerida parlamendi, valitsuse ja presidendi tööd, aga kohtukorraldust on käsitletud vaid valikuliselt ja juhuslikult. Artiklis leitakse, et kohtuvõimu ei valva Soomes keegi ja see ei ole hea.

Binderkrantz, Anne Skorkjær. Interest groups in the media: bias and diversity over time // European Journal of Political Research. Vol. 51 (2012), no. 1, p. 117-139.

Artiklis vaadeldakse huvigruppide meediahuvi mitmekesisust, aluseks Taani andmed aastatest 1984–2003. Tulemused näitavad, et huvigrupid kujundavad aina enam meedia agendat, mis on tingitud uudismeedia kasvavast poliitilisest tähtsusest ja huvigruppide integratsiooni osatähtsuse vähenemisest avalikus otsustusprotsessis.

Jenkins, Alexander; Nikolaev, Alexander; Porpora, Douglas V. Moral reasoning and the online debate about Iraq // Political Communication. Vol. 29 (2012), no. 1, p. 44-63.

Artiklis vaadeldakse avalikkuses toimunud diskussioone Iraagi ründamise küsimuses ajavahemikul august – oktoober 2002. Allikaks on: (1) USA 23 eri ajalehe arvamusküljed, kusjuures need ajalehed esindasid kogu poliitilist spektrit; (2) *online*'is toimunud arutelud. Eelkõige oli tähelepanu moraalsetel aspektidel. Tulemused näitasid, et *online*-arutelud olid võrreldavad vasakpoolsetes ajalehtedes avaldatud seisukohtadega – sõda mõisteti rohkem hukka ning enam arutleti rünnaku moraalsete aspektide üle.

News of the world // Economist. Vol. 402 (2012), no. 8776, p. 59-60.

Artiklis keskendutakse ajalehtede veebilehtedele ja selgitatakse, miks on tähtis, et need saaksid võimalikult laia kasutajaskonna. Vaatluse all on erinevused trüki- ja *online*-uudiste formaatide vahel, blogide kaasamine uudiste veebi ja *online*-reklaami suurenemine populaarsetel uudiste veebilehtedel. Näiteid tuuakse selliste populaarsete ajalehtede nagu The Guardian, Daily Mail, The New York Times veebilehtede kohta.

Refereerinud Mai Vöörmann ja Tiina Tammiksalu